

בס"ד

דיני הדלקת נרות חנוכה ליוצא לדרך ולמי שאינו בביתו

נערך ונסדר ע"י הרב שמעון אנשין

הקדמה

א. חובת הדלקת נרות חנוכה למי שאינו בביתו תלויה באם 'מדליקים עליו נרות חנוכה בביתו או לא'.

ב. 'מדליקים עליו בביתו' הוא רק כשיתקיימו שני תנאים:

(א) כשיודע שאכן מדליקים נרות חנוכה בביתו. והיינו אם זאת 'אשתו' שאמורה להדליק - די שהבעל יודע שהיא יודעת שהיא צריכה להדליק, ואז אין צורך לצוותה להדליק או לברר אם אכן הדליקה. אבל אם אחד 'מהבנים' מדליק - יש לצוותו לכונן בהדלקה שיהיה בשביל אביו.

(ב) בנוסף לזה צריך שתהיה הדלקה זו 'בביתו דוקא', אבל אם אשתו ושאר בני הבית אינם מדליקים בביתו מאיזה סיבה שהיא - נחשב כמי שאין מדליקים בביתו.

ג. אך כל זה כשהבעל נמצא במקום שאין הבדלי שעות בינו לבין ביתו, או לפחות כאשר הם ידליקו יהיה עדיין אצלו לילה. אבל אם הם מדליקים כשאצלו עדיין יום - נחלקו הפוסקים אם מועיל להחשיבו כמי שמדליקים עליו בביתו.

ד. וכל זה למי שהוא נשוי, אבל לגבי הבנים שאינם נמצאים בבית הוריהם - נראה מגדולי הפוסקים שאין הדלקת נרות חנוכה של אביהם נחשבת כמי שמדליקים עליו בביתו.

א. היוצא לדרך, וקיימת אפשרות להדליק בבית:

(א) לכתחילה יש לתכנן את הנסיעה באופן שתהיה אפשרות להדליק נרות חנוכה 'בבית' ו'בזמנה'.

(ב) מי שצריך לצאת תיכף אחר צאת הכוכבים, ונוהג להדליק בלילה - ידליק בצאת הכוכבים ויתפלל ערבית אחר כך, אף על פי שנוהג תמיד להדליק לאחר תפילת ערבית.

(ג) ואם צריך לצאת קודם לזה, אם אפשר להספיק להדליק ב'שקיעת החמה', ידליק אז.

(ד) ואם גם זה אינו מספיק - אפשר להדליק מזמן 'פלג המנחה' [שהוא שעה בערך לפני השקיעה], אך בתנאי שידלקו הנרות עד חצי שעה שאחר צאת הכוכבים. ונכון להתפלל מנחה מקודם.

(ה) אבל לפני זמן פלג המנחה אי אפשר בשום אופן להדליק נרות חנוכה ואסור לברך על זה.

(ו) אין שום חיוב להיות נוכח ליד הנרות או לשהות בבית כל החצי שעה הראשונה של הדלק"נ, ולכן בשעת הצורך אפשר לצאת מהבית אף שעדיין לא עברה החצי שעה.

ב. אם אי אפשר להספיק להדליק בבית [והיינו שיוצאים לפני פלג המנחה], אך יש אפשרות להדליק באכסניה:

(א) מי שנחשב ש'אין מדליקים עליו בביתו' וכמבואר בהקדמה - ידליק במקום אשר מתאכסן שם, בזמנה, ויברך עליהם.

(ב) אבל אם 'מדליקים עליו בביתו', - ישתדל מאוד לתאם שהוא ידליק לפני שאשתו מדליקה. ואם אינו יכול לעשות כן - יכונן שאינו רוצה לצאת במה שמדליקים בביתו, וידליק נרות חנוכה ויברך עליהם.

(ג) אם מגיעים לאכסניה לאחר תחילת הלילה - יש להשתדל למהר ולהדליק בזמן שיש באכסניה עוד אנשים ערים, ואם מדליקים בחלון, שיהיה שבזמן שעדיין יש עוברים ושבים ברחוב.

(ד) בדיעבד אפשר להדליק עד זמן 'עלות השחר'. אמנם אם כולם ישנים כבר, יש ספק אם יכולים לברך אז על הדלקת נר חנוכה.

ג. אם מגיעים לאכסניה לאחר עלות השחר וגם בבית לא הספיקו להדליק - יש לעשות כדלהלן, וראשון ראשון עדיף:

- (א) הנוסע 'ברכב' כמה שעות בלילה, ויש אפשרות להדליק שם, יעשה כך. אבל 'במטוס' אסור להדליק, כי אין נותנים רשות לזה והעובר על זה גורם לחילול ה' וגם מפני הסכנה שיש בדבר. אך י"א שלפחות יש להדליק 'פנס הפועל על בטריה'.
- (ב) ואם אי אפשר להדליק שם, ידליק 'בבית הנתיבות' וכדומה.
- (ג) ואם גם שם אי אפשר להדליק, ידליק אפילו ברחוב.
- (ד) בכל אלו אם אי אפשר להדליק את כל הנרות, די שידליקו נר אחד בלבד.

- ד. אך דע! כי במצבים האמורים בסעיף הקודם - אינו ברור כלל אם יוצאים ידי חובת הדלקת נרות חנוכה. [ועל כן ירא שמים יתכנן סדר נסיעתו באופן שלא יגיע לידי כך], לכן יש להזהר בכמה דברים:
- (א) אין לברך על הדלקת הנרות כאלו.
- (ב) יש להזהר בדיני איסור אכילה לפני הדלקת נרות חנוכה.
- (ג) אם 'מדליקים עליו בביתו', יש לכוין לצאת בהדלקתם, ובכל זאת ידליק גם בעצמו. אלא שאז אפשר לאכול אף לפני שהדליק.
- (ד) יש חיוב להשתדל לראות נרות חנוכה דולקות, ואין חילוק מי הדליק אותם רק העיקר שיהיה כאלו שהדליקו אותם כדין [כגון שבדרך עוברים דרך עיר של יהודים ורואים בחלון נרות חנוכה דולקות].
- וכשרואים אותם, אם הוא כזה שנחשב 'שאין מדליקים עליו בביתו', אזי צריך לברך כך: בלילה הראשונה יברך ברכת 'שעשה ניסים' וברכת 'שהחינו'. ומליל שני ואילך יברך רק 'שעשה ניסים'. אבל אם הוא כזה שמדליקים עליו בביתו, אין לברך על ראייתם.

ה. במוצאי שבת או בשאר לילות כשעוזבים את האכסניה:

- (א) מי שיכול להגיע לביתו בשעות המוקדמות של הלילה [10-9 בערך], ועדיין יהיו כל בני הבית ערים - ידליק בביתו.
- (ב) ואם יש איזה ספק אם יגיע בזמן האמור - אזי ידליקו הבני בית בביתו, והוא ידליק במקום אכסנייתו וישאר שם חצי שעה, וגם נכון שאחר הדלקת הנרות יאכל שם ארוחת ערב או סעודת 'מלוה מלכה'.
- (ג) מי שצריך לעזוב את מקומו לפני זמן הדלקת נרות [והיינו לפני פלג המנחה]: אזי אם 'בודאי' יגיע לביתו לפני זמן עלות השחר, יצווה לאשתו שלא תדליק, וכשיבוא לביתו ידליק הוא, ואם בני הבית ישנים כבר, יעירם. ובאופן כזה מותרת אשתו לאכול לפני הדלקת נרות חנוכה.
- ואם יש בבית אחד מבניו שמדליק נרות חנוכה, יכול להדליק (מדין מהדרין) ויכוין שלא להוציא את אביו. אבל אם יש איזה ספק שלא יוכל להגיע עד אז - יצווה שידליקו נרות חנוכה ובכונה על מנת להוציאו ידי חובתו, ואם יגיע לפני עלות השחר, ידליק שוב בעצמו בלי ברכות. ואם הגיע אחר כך, לא ידליק כלל.

ו. דין אשה שבעלה מחוץ לביתו - הדין כדלהלן, וראשון ראשון עדיף:

- (א) אשה הנשארת בביתה, חייבת להדליק נרות חנוכה ולברך עליהם. וזאת אף כאשר הבעל מדליק נרות חנוכה היכן שהוא נמצא.
- (ב) אם יש לה בן לאחר בר מצוה, והוא שוהה בבית - יכול הוא להדליק ויכוין שמדליק על מנת להוציאה, והיא תשמע הברכות ותכוין לצאת.
- (ג) אם יש לה בן או חתן נשוי שאינו מתאכסן שם, ידליק מקודם בביתו, ואחר כך ידליק אצלה, אבל צריך שתעשה אותו 'שליח' שידליק עבורה.
- (ד) ואם הנ"ל באו להתארח ליום או יומיים או לשבת - ישתתפו איתה בשמן, וידליק הבן או החתן.
- (ה) אבל אי אפשר לה לצאת חובת נר חנוכה מ'שכן' אפילו כשהיא רואה הדלקת הנרות וגם שומעת את הברכות ממנו. וכן אין מועיל אם תשתתף עם השכן בשמן.
- (ו) אם מתארחת אצל אחרים, אזי אם רק אוכלת שם אבל ישנה בביתה - צריכה להדליק בביתה. אבל אם מתארחת שם לגמרי - תשתתף עם בעל הבית בשמן או בנרות, ותכוין לצאת ותשמע הברכות ממנו.